

עיבוד באוכלין בשבת - שיעור 433

I. מקור העניין

(א) עיין בשבת (ט"ה:): דפליגי רבה בר רב הונא ורבא אם יש דין עיבוד באוכלין רבא סבר דאין עיבוד באוכלין ודעת רבה בר רב הונא אליבא דרב אשי דיש עיבוד באוכלין דוקא בדבעי ליה לאורחא אבל לכיתא לא אלא שיש לחקור לרבא אם זה רק מדין תורה מותר או דלמא אף מדרבנן וזה תלוי במחלוקת הפוסקים

(ב) מקור העניין והמראה מקומות

עיין בשבת (ק"ח:): דחזקיה משמיה דאביי אמר צנון אסור למלוח בשבת וביצה מותרת ורש"י פירש (ז"ה ס"ג מולחין לטון) ג' וד' חתיכות יחד שהמלח מעבדן ונעשין קשין והוי תיקון וכ"כ התוספות (ט"ה: ד"ה ס"ג) שיש עיבוד באוכלין מדרבנן אמנם הרמב"ם (כ"ז - י) כתב שהאיסור למלוח צנון מפני שנראה ככובש כבשים בשבת ועיין באגלי טל (דף קל"ז ד"ה ויש) דהקשה דהא לבשל בחמה עצמה מותר משום דאין מחלף באור וא"כ בכבוש ג"כ אין מחלף ולמה יאסר ותירץ דהכובש שדרך כבישה בכך וכיון דכבוש כמבושל א"כ דרך בישול בכך משא"כ בישול בחמה דאין דרך בישול בכך והמחבר (שכ"ח - ג) פסק כשיטת הרמב"ם דאסור למלוח חתיכות צנון ד' או ה' ביחד מפני שנראה ככובש כבשים אלא מטבל כל אחת לבדה ואוכלה אבל ביצים מותר למלחן והמג"א (סק"ז) כתב דאסור למלוח אוגרקס (cucumbers) חייך דהא רגילים לעשות מהם כבשים ועוד דהמליחה מועלת להן והוי כצנון משמע מדבריו שמקבל טעם הרש"י משום עיבוד וגם טעם הרמב"ם משום כבישה ואיסורו משום בישול דרבנן והט"ז (סק"ז) כתב דהאיסור לאו דוקא בצנון שהובא שם כגמרא אלא כל דבר שצריך מליחה כגון בצלים ושומים כ"כ הרמב"ם (ה"ל) צנון וכיצא בו

II. בענין לחזור אוגרקס שעדיין לא נגמרו כבושן כראוי בתוך צנצנת שיש בו מי כבושים שכובשים יותר

עיין בשו"ע (ש"ח - ז) שכתב דדבר שנתבשל כמאכל ב"ד שייך בו עוד חיוב בישול (בשם הרמב"ם) ועיין בבה"ל (ד"ה אפילו צטוהו רותח) שיש עוד ז' מגדולי הראשונים שסוברים כהרמב"ם ולכן אין לזוז למעשה מפסק השו"ע וה"ה בנידן דידן שהאיסור כבוש ג"כ משום בישול ויש לעיין אם יש בהחזרת אוגרקס שעדיין לא נגמרו חשש איסור בישול דרבנן ועוד יש לעיין אם מותר אפילו לכסות הצנצנת משום שמקרב הכיבוש ועיין במאירי (צמנה צצנת ע"ג:) דכל שממהר לאפות כגון כסוי של קדירה חייב משום מבשל ועיין בשו"ע (ה"ד - ז) והערוך השלחן (ה"ד - י) איברא יש הרבה ראשונים שחולקים על הרמב"ם וסעיתו וסוברים דמכיון שנתבשל כמאב"ד שוב אין בו משום בישול ומותר להחזיר הקדירה אף שהוא חם ויכול לגמור הבישול עי"ז (הבה"ל ה"ל) אלא שמכיון שספק איסור תורה הוא פסק השו"ע להחמיר אבל כבישה שהוא רק מדרבנן נאמר ספק דרבנן לקולא ואין כבישה אחר כבישה ועוד אינו מתכוין לכבישה רק פסיק רישא על איסור דרבנן ואולי גם לא איכפת ליה דיש כמה פוסקים שמתירים (שו"ת יתוה דעת ו - כ"ד) וגם לא דמי למה שאסור השו"ע (שכ"ח - ט' ו') למלוח בשר מבושל להניח וכן אסר למלוח הרבה פולים ועדשים שנתבשלו בקליפתם ששם המליחה חשיבה ענין אחר וכמו צלי אחר הבישול משא"כ בגמר הכבישה הוא מאותו ענין ואין לאסור ומ"מ כיון שעושה להניח לאחר השבת צ"ע אם יש להתיר (לוית חן דף פ"ח) ושמעתי מרב מנשה קליין דאין איסור בדבר

III. Salting peeled and cut-up cucumbers & tomatoes

(א) עיין במ"ב (שכ"ח - י"ג וי"ד) דבצלים ושומים ואוגרקס חייך אסור למולחה כמו צנון (בשם המג"א סק"ז)

(ב) **השש"כ** (י"ח - ח) כתב דבצל צנון מלפפון (cucumbers) וכיצא באלו אסור למולחם בשבת אפילו אם בדעתו לאוכלם מיד אלא א"כ יעשה באחד מאופנים האלה או יטבול כל חתיכה בפני עצמה במלח ויאכלנה מיד (שכ"ח - ג) או ימלח אפילו חתיכות רבות אבל ישפוך עליהן מיד שמן או חומץ שמחלישים את כח המלח וטוב להחמיר ביו"ט כמו בשבת

(ג) **עיין בשו"ת שבות יעקב** (ז - י"ז) שכתב שראיתי גדולים שנהגו בזה היתר במליחת אוגרקס וטעם ההיתר דלפי שיטת הרמב"ם מפני שנראה ככובש מותר למלוח דברים שאין דרכן לכבוש רק כשהם שלימים עם קליפתן ולדעת רש"י ותוספות אליבא דחזקיה דהמלח לא מקרי תיקון שאסור בשבת אלא היכא שמשנה טעמא כגון צנון שחורפא לא מעלי וע"י מלח נעשה מתוקן משא"כ ביצה שאין לו חורפא או מרירות רק שמולחין כמו שמולחין כל דברים שאוכלים אם מלח לא מקרי עיבוד לכן בכיצה מותר וה"ה באוגרקס וכיצא בו עכ"ד אמנם נראה לי דבזמנינו דעושים ירקות כבושים אף חתוכים א"כ חשיב דדרך לכבוש אוגרקס ועגבניות (tomatoes) בין שלימים בין חתוכים בין קלופים בין אינם קלופים וזה לפי טעם הרמב"ם ואולי יש לומר דכיון שאינם יכולים להשתמר לזמן ארוך כמו כבישה לא חשיב כבישה (ספר אוצרות השבת זף על"ה)

(ד) **עיין בשש"כ** (י"ח - הערה ו) שכתב דמכיון דלא שייך הטעם של דנראה כמעבד בעגבניות וגם אין רגילים לכבוש רק עגבניות שלימות לכן מותר למולחן כשהן חתוכות וכן יש לדון במלפפונים הואיל ואין רגילים לכבושם בלי קליפה וגם רק כשהם שלימים (שש"כ ג - י"ח - הערה ו) ועיין במ"ב (סקי"ג) ואף בצנון צ"ע דבזה"ז אין רגילים לכבושו אך אין להקל בצנון הואיל ונזכר בגמרא דאסור משא"כ לגבי עגבניות

IV. מליחת בשר מבושל או ביצה מבושלת

עיין בשו"ע (שכ"ח - ה) דלהניחה אסור עיין במ"ב (סק"ב) דהא דמתירין לעיל בכיצה למלחה היינו לצורך אותה סעודה אבל למלוח הבשר וכיצה כדי להניח לאחר זמן דהיינו לסעודה אחרת בשבת דמי לעיבוד וכבישה (לבוש ומא"מ) ודעת הט"ז דאיסור להניחו אין איסור ברור בזה אפילו מדבריהם אלא מצד שא"צ לזה עכשיו ולמה יטריח עצמו בחנם בשבת דהלא יכול למלוח בסעודה אחרת שיאכל בו ביום (וזה איסור חדש ד"ע) והא"ר והגר"א מצדדו דאין לאסור רק אם בדעתו להניח לאחר השבת

V. **אין למלוח ביחד הרבה פולים ועדשים שנתבשל בקליפתן** (שכ"ח - ו) דהמליחה מועילה להם והוי ככבישה ועיבוד (מ"ב סק"ב) ונראה לי דבשולנט אין איסור בדבר שהיא מעורב בדברים שמחליש כח המלח כמו שמן

VI. **עיין בקצות השלחן** (קכ"ח - סק"ב) דפירות וירקות שרגילים לשמר אותם ע"י סוכר יש לאסור לפזר עליהם סוכר וכ"כ השש"כ (י"ח - הערה ח) בשם הגרש"ז אויערבך (כגון כל פירות שנעשה בהם Jam) וכ"כ בספר יסודי ישורון (ד - זף קע"ג) וע"ע בספר לוית חן (זף ס) דפיזור סוכר על פירות אין לזה שייכות לעיבוד כלל וגם לבישול שהמליח הרי הוא כרותח משא"כ סוכר ואפשר תלוי אם האיסור משום עיבוד דאינו שייך בסוכר או משום כבישה דשייך בשוכר ועיין בשו"ת יביע אומר (ד - י"ד ז)

VII. **תבלין כמו paprika** וכדומה מותר ליתן על הירקות דרך במלח מחזי כעיבוד וכן היה המעשה עיבוד דוקא במלח וגם אין כובשים כבושים בתבלין אלו ולכן אין איסור בדבר

VIII. **שמעתי** מרב דוד פיינשטיין דבצלחת המיוחד לאיש אחד לאכילתו אין איסור מליחה על שום אוכל בשעת אכילה רק על הצלחת כללי או אם אין אוכלין מיד אחר המליחה יש איסור ולכאורה זה חידוש גדול ולא שמעתי מי שסבר כמותו